

สรุปประเด็นการบรรยายทางวิชาการเรื่อง
“จากมาตรฐาน AACR2 สู่ความเข้าใจพื้นฐานมาตรฐาน RDA”
โครงการสัมมนาการพัฒนาหน่วยงานสู่องค์กรการเรียนรู้เรื่อง แนวทางการลงรายการบรรณานุกรม
สื่อสิ่งพิมพ์ภาษาไทยตามมาตรฐาน RDA ของสำนักบรรณสารสนเทศ มสธ.
วันอังคารที่ 22 พฤษภาคม 2561 ณ ห้องฉายภาพยนตร์ ชั้น 4 อาคารบรรณสาร

คณะทำงานพัฒนาหน่วยงานสู่องค์กรการเรียนรู้ฯ ได้จัดโครงการสัมมนาการพัฒนาหน่วยงานสู่องค์กรการเรียนรู้เรื่อง แนวทางการลงรายการบรรณานุกรมสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาไทยตามมาตรฐาน RDA ของสำนักบรรณสารสนเทศ มสธ. ในการบรรยายทางวิชาการเรื่อง “จากมาตรฐาน AACR2 สู่ความเข้าใจพื้นฐานมาตรฐาน RDA” โดยนางสาวสมสิริ เบลูจวรรณท์ และนางสาวสายหยุด บุญรอด ภายใต้ขอบเขตความรู้ดังต่อไปนี้

1. หลักเกณฑ์การลงรายการแบบแองโกลอเมริกันหรือ เอเอซีอาร์ทู (AACR2) การลงรายการตามมาตรฐาน MARC21

1.1 หลักเกณฑ์การลงรายการมาตรฐาน AACR2 ประกอบด้วย 1) โครงสร้างข้อมูลรายการ 8 ส่วนคือ ชื่อเรื่องและการแจ้งความรับผิดชอบ ฉบับที่พิมพ์ รายละเอียดเฉพาะวัสดุและประเภทของสิ่งพิมพ์ การพิมพ์ การจัดจำหน่าย ฯลฯ ลักษณะทางกายภาพ ชื่อชุด หมายเหตุ และเลขมาตรฐานหนังสือสากล 2) แหล่งสำคัญของข้อมูลที่กำหนดใช้ ดังนี้ ชื่อเรื่องและการแจ้งความรับผิดชอบ นำข้อมูลมาจากหน้าปกใน, ฉบับที่พิมพ์ การพิมพ์ การจัดจำหน่าย ฯลฯ และ 3) หลักเกณฑ์การลงรายการตามมาตรฐาน AACR2

1.2 การลงรายการตามมาตรฐาน MARC21 ประกอบด้วย 1) ส่วนประกอบของมาตรฐาน MARC21 ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ ส่วนนาระเบียนหรือป้ายทะเบียน ส่วนนามานุกรมเขตข้อมูล และ ส่วนเขตข้อมูล ที่ใช้ตัวเลข 3 หลักตั้งแต่ 000-999 มีตัวบ่งชี้เป็นรหัสที่ใช้อีกขระ 2 ตำแหน่งตามหลังเขตข้อมูลทำหน้าที่บอกลักษณะหรือเพิ่มเติมรายละเอียด ทำหน้าที่จัดหรือจำแนกกลุ่มข้อมูล มีประโยชน์ในการจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศได้ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเขตข้อมูลความยาวไม่คงที่และนำข้อมูลที่นำไปใช้ประโยชน์ เช่น การแสดงผลที่หน้าจอ การจัดลำดับรายการ เงื่อนไขของขอบเขตภาษาหรือปีพิมพ์ เป็นต้น และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐาน AACR2 และมาตรฐาน MARC21 เช่น เขตข้อมูล 245 ลงรายการชื่อเรื่องและการแจ้งความรับผิดชอบลงรายการ, ในเขตข้อมูล 250 ลงรายการฉบับที่พิมพ์, เขตข้อมูล 260 ลงรายการการพิมพ์ การจัดจำหน่าย ฯลฯ, เขตข้อมูล 300 ลงรายการลักษณะทางกายภาพของสื่อ, เขตข้อมูล 490, 8XX ลงรายการชื่อชุดลงรายการ, เขตข้อมูล 5XX ลงรายการข้อความหมายเหตุ และ เขตข้อมูล 020, 022 ลงรายการเลขมาตรฐานหนังสือสากลและคำที่ได้บอกถึงการได้รับ เป็นต้น

2. มาตรฐาน RDA

มาตรฐาน RDA ประกอบไปด้วย 3 ฟังก์ชันคือ

- Functional Requirements for Bibliographic Record (FRBR) เป็นเช็ตความคิดเชิงโครงสร้างที่เป็นพื้นฐานของกฎเกณฑ์การลงรายการมาตรฐาน RDA ในการลงรายการบรรณานุกรมข้อมูลสำหรับรองรับสื่อทุกรูปแบบทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล เป็นส่วนข้อมูลที่ได้รับผิดชอบดูแลข้อมูลของหนังสือ (Bibliographies records)

- Functional Requirements for Authority Data (FRAD) เป็นการอธิบายข้อมูลหลักฐานอ้างอิงชื่อบุคคล นิติบุคคลที่ประกอบในบรรณานุกรมและจุดเข้าถึงที่ควบคุม

- Functional Requirements for Subject Authority Data (FRSAD) เป็นการอธิบายการลงรายการบรรณานุกรมข้อมูลสำหรับการควบคุมชุดข้อมูลหรือคำทางภูมิศาสตร์, สถานที่ และระยะเวลา มุ่งเน้นในส่วนที่ให้ผู้ใช้งาน

ทั้ง 3 ฟังก์ชันที่กล่าวมาข้างต้นนั้น นำมาเป็นพื้นฐานหลักในการทำรายการ คือ FRBR และ FRAD ที่เป็นการอธิบายข้อมูลทางบรรณานุกรมและข้อมูลควบคุม

2.1 การแบ่งโครงสร้างของ FRBR

FRBR คือ เซ็ตความคิดเชิงโครงสร้างที่เป็นหลักพื้นฐานของกฎเกณฑ์การลงรายการมาตรฐาน RDA มีการจัดแบ่ง Entity ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 Entity ที่บรรยายผลผลิตของความพยายามทาง สติปัญญาและศิลปะ ประกอบด้วย งาน (Work) รูปแบบการนำเสนอ (Expression) รูปแบบการเผยแพร่ (Manifestation) และหน่วยรายการ (Item) กลุ่มที่ 2 Entity ที่บรรยายความรับผิดชอบในการผลิตงานและนำเสนอเนื้อหา ประกอบด้วยบุคคล (Person) นิติบุคคล (Corporate body) และวงศ์ตระกูล (Family) และกลุ่มที่ 3 Entity ที่บรรยายหัวเรื่อง ประกอบด้วย แนวคิด (Concept) วัตถุ (Object) เหตุการณ์ (Event) และสถานที่ (Place)

2.2 ผู้ร่วมพัฒนาเครื่องมือ RDA Toolkit

คณะกรรมการดำเนินการร่วมในการพัฒนาเครื่องมือ RDA Toolkit ได้แก่ สมาคมห้องสมุดอเมริกัน, คณะกรรมการทำรายการออสเตรเลีย หอสมุดแห่งชาติอังกฤษ คณะกรรมการการทำรายการแคนาดา สถาบันรับรองวิชาชีพบรรณารักษ์และนักสารสนเทศ และหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน โดยเครื่องมือ RDA Toolkit สามารถเข้าดูได้ที่เว็บไซต์ <http://access.rdatoolkit.org/>

3. ความแตกต่างของมาตรฐาน AACR2 และมาตรฐาน RDA

ความแตกต่างของมาตรฐาน AACR2 และมาตรฐาน RDA มีดังต่อไปนี้

3.1 โครงสร้างและคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

3.2 การลงรายการระหว่างมาตรฐาน AACR2 กับมาตรฐาน RDA มีข้อแตกต่างในการลงรายการบรรณานุกรมในระเบียบมาตรฐาน MARC21 ส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงมีดังต่อไปนี้ 1) ชื่อเรื่องและการแจ้งความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกัน ระหว่างเขตข้อมูล 100, เขตข้อมูล 245, และเขตข้อมูล 246 2) ผู้รับผิดชอบที่ไม่ใช่ผู้แต่ง 3) ชื่อเรื่องเทียบเคียงที่เป็นภาษาอังกฤษ ให้พิมพ์ตัวอักษรตามตัวนำตัวตาม หากเป็นชื่อเฉพาะให้ขึ้นต้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ของทุกคำ และใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทุกคำที่เป็นตัวย่อของคำตามที่ปรากฏ 4) การลงรายการชื่อเรื่องที่ปรากฏเครื่องหมายวงเล็บเหลี่ยมในชื่อเรื่อง 5) การลงรายการคำที่อธิบายการแจ้งความรับผิดชอบของผู้แต่ง และ 6) การลงรายการชื่อสำนักพิมพ์ กล่าวถึงหน่วยข้อมูลหลัก (Core elements)

4. การลงรายการบรรณานุกรมตามมาตรฐาน RDA มีดังนี้

4.1 การลงรายการเป็นการลอกข้อความตามที่เห็นในสื่อเพื่อให้ผู้ใช้บริการเห็นรายการบรรณานุกรมตรงกับสื่อทุกประการ

4.2 การลงรายการตามมาตรฐาน RDA เพิ่มความสามารถในการระบุและช่วยค้นในการจำแนกประเภทของสื่อ

4.3 โครงสร้างรูปแบบสำหรับการลงรายการของมาตรฐาน RDA ไม่ได้จำกัดเฉพาะมาตรฐาน MARC เท่านั้น แต่ยังสามารถใช้กับมาตรฐานอื่นได้ด้วย เช่น มาตรฐาน Dublin Core, มาตรฐาน MODS เป็นต้น

4.4 การกำหนดนโยบายของห้องสมุดส่วนใหญ่มักตามนโยบายของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ซึ่งระเบียบภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นระเบียบที่สร้างมาจากห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน

4.5 การนำมาตรฐาน RDA มาใช้ ผู้ดำเนินการต้องพร้อมที่จะขยายการเชื่อมโยงรายการเพื่อให้เข้าถึงง่ายขึ้น

ความรู้ที่ได้รับจากการบรรยายทางวิชาการครั้งนี้ คณะทำงานฯ ได้กำหนดประเด็นในการแลกเปลี่ยนความรู้และแบ่งกลุ่มประชุมย่อยออกเป็น 4 กลุ่ม สำหรับระดมความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดเพื่อนำเสนอต่อกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่อง “แนวปฏิบัติการลงรายการบรรณานุกรมสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาไทยตามมาตรฐาน RDA ของสำนักบรรณสารสนเทศ มสธ.” ในวันที่ 25 พฤษภาคม 2561 โดยมีรายงานผลการสำรวจความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมผู้เข้าร่วมฟังบรรยายทางวิชาการครั้งนี้และรายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมตามเอกสารแนบท้าย

รายงานผลการสำรวจความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมผู้เข้าร่วมฟังบรรยายทางวิชาการเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ
เรื่อง “จากมาตรฐาน AACR2 สู่อุปกรณ์พื้นฐานมาตรฐาน RDA”

การบรรยายทางวิชาการเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ เรื่อง “จากมาตรฐาน AACR2 สู่อุปกรณ์พื้นฐานมาตรฐาน RDA” ที่จัดขึ้นเมื่อวันอังคารที่ 22 พฤษภาคม 2561 เวลา 09.00-16.00 น. ณ ห้องฉายภาพยนตร์ อาคารบรรณสาร ชั้น 4 มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 28 คน มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 96.43 ผลการสำรวจความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมฟังบรรยาย ดังนี้

ตาราง 1 ความคิดเห็นความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมฟังบรรยายทางวิชาการ

ความคิดเห็นความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมฟังบรรยายทางวิชาการ	\bar{X}	SD	แปลผล
ด้านวิทยากร			
1. การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจน	4.11	.577	มาก
2. ความสามารถในการอธิบายและเชื่อมโยงเนื้อหา	4.11	.641	มาก
3. ความสามารถในการอธิบายเนื้อหาให้เข้าใจง่าย	4.07	.730	มาก
4. การใช้เวลาตามที่กำหนดไว้	4.30	.609	มาก
5. การตอบข้อซักถาม	4.22	.751	มาก
รวมด้านวิทยากร	4.16	.582	มาก
ด้านการจัดการฝึกอบรม			
1. เอกสารประกอบกิจกรรม	3.89	.641	มาก
2. สถานที่จัดกิจกรรม	4.07	.675	มาก
3. ความพร้อมของอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม	4.00	.784	มาก
4. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	4.15	.718	มาก
5. อาหารว่างและอาหารกลางวัน	4.19	.681	มาก
รวมด้านการจัดการฝึกอบรม	4.06	.594	มาก
ด้านความรู้ความเข้าใจ			
1. ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ ก่อน การจัดกิจกรรม	2.67	.679	ปานกลาง
2. ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้ หลัง การจัดกิจกรรม	3.74	.594	มาก
รวมด้านความรู้ความเข้าใจ	3.20	.576	ปานกลาง
ด้านการนำความรู้ไปใช้			
1. สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้	3.81	.736	มาก
2. สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดได้	3.33	.832	ปานกลาง
รวมด้านการนำความรู้ไปใช้	3.57	.717	มาก
รวมทุกด้าน	3.75	.486	มาก

จากตาราง 1 วิเคราะห์ผลได้ ดังนี้ ผู้เข้าร่วมฟังบรรยายทางวิชาการมีความพึงพอใจด้านวิทยากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) โดยมีความพึงพอใจสูงสุดในตัวข้อการใช้เวลาตามที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมา ได้แก่ การตอบข้อซักถาม ($\bar{X} = 4.22$) การถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรมีความชัดเจนและความสามารถในการอธิบายและเชื่อมโยงเนื้อหาเท่ากัน ($\bar{X} = 4.11$)

ในด้านการจัดการฝึกอบรม ผู้เข้าร่วมฟังบรรยายมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) โดยมีความพึงพอใจสูงสุดในตัวข้ออาหารว่างและอาหารกลางวัน ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมา ได้แก่ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ($\bar{X} = 4.15$) และสถานที่จัดกิจกรรม ($\bar{X} = 4.07$)

ในด้านความรู้ความเข้าใจ ผู้เข้าร่วมฟังบรรยายมีความรู้ความเข้าใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$) โดยมีความเข้าใจก่อนการบรรยายอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.67$) และมีความเข้าใจหลังการบรรยายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$)

ในด้านการนำความรู้ไปใช้ ผู้เข้าร่วมฟังบรรยายสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) โดยที่นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) และ นำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดได้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$)

ข้อเสนอแนะ

บรรยายได้ดีมาก รักษาเวลา แต่เอกสารประกอบการบรรยายของคุณสมสิริ เบญจวรรณท์ ควรปรับขนาดตัวอักษรให้ใหญ่ขึ้นและมีความคมชัดมากขึ้น

หมายเหตุ:

การแปลความหมายของระดับคะแนนความพึงพอใจต่อกิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด